

JONGE VLIEGER

Ellen van Velzen

Jonge Vlieger

Lemniscaat Rotterdam

© 2013 Ellen van Velzen

Omslagillustratie: Irene Goede

Nederlandse rechten Lemniscaat b.v., Vijverlaan 48,
3062 HL Rotterdam, 2013

ISBN 978 90 477 0398 3

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm, geluidsband of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Druk en bindwerk: Wilco, Amersfoort

Dit boek is gedrukt op milieuvriendelijk, chloorvrij gebleekt en verouderingsbestendig papier en geproduceerd in de Benelux waardoor onnodig en milieuverontreinigend transport is vermeden.

Het dorp waar ik opgroeide lag diep verborgen in een vallei, ingeklemd tussen twee hoge bergwanden. Het was een stille plaats, ondanks de harde wind die altijd tussen de bergen door scheerde. Achter de uitgestrekte velden in het zuiden lag het woud, donker en geheimzinnig, met daarachter de wijde wereld. De wereld waarin, volgens de verhalen die we elkaar vertelden, allerlei monsters huisden. Maar ondanks de verhalen zagen we nooit een levend wezen groter dan een hert in het woud, en we waren niet bang dat dat ooit zou gebeuren.

We hadden beter moeten luisteren naar wat de vliegeraars ons vertelden.

I

Het begon op een heldere zomeravond die niets liet merken van wat op komst was.

Maan en ik liepen over de velden, op weg naar huis na een lange dag zwoegen op de akkers. De zon stond laag boven de bergen en de wind joeg warm over de velden. Hoog boven ons gierden zwaluwen, op zoek naar muggen. Vanaf het dorp dreef het gemekker van geiten op ons af. Verder was het een stille avond. Anders had ik het plotse-linge geluid van druk pratende stemmen misschien niet eens opgemerkt.

Verbaasd keek ik om. Een donkere figuur stapte heftig gebarend uit de schaduwen van het woud – Boom de houthakker. Naast hem herkende ik tot mijn verwondering de kleine, gebogen gestalte van Ouwe Vlieger.

‘Kom op, Jani.’ Maan trok ongeduldig aan mijn mouw. ‘Het wordt zo donker, laten we naar het plein gaan...’

‘Dat is Ouwe Vlieger,’ zei ik, vol ontzag. ‘Wat doet die daar?’

‘Weet ik veel.’ Ze begon me nu mee te trekken. ‘Misschien zijn ze een vlieger verloren. Wat maakt het uit? Schiet nou op, Jani...’

‘Ze zoeken nooit naar vliegers die verloren zijn. Ze maken nieuwe. Hij hoort toch in het dorp te blijven?’ Ik bleef achteromkijken.

Toen ze dichterbij kwamen legde Ouwe Vlieger een hand op Booms arm. De luide stem van de houthakker viel stil. Hij en Ouwe Vlieger keken ons doordringend aan terwijl ze voorbijliepen, en ik keek snel naar de grond. Zelfs Maan was stil tot de twee mannen buiten gehoorsafstand waren.

‘Jani...’ Ze keek me smekend aan en begon opnieuw aan mijn arm te trekken. ‘Je gaat ze toch niet volgen? Ze vertellen je niets, dat weet je. Kom op nou, de anderen zijn vast allang op het plein.’

‘Je hoeft niet mee te gaan,’ antwoordde ik. ‘Loop maar vooruit, ik kom later wel.’ Hoe kon ze zich op dit moment druk maken om de spelletjes met de andere kinderen?

Ze gaf geen antwoord, maar trok me mee tot we eindelijk het dorp bereikten. Met een paar hoge sprongen beklom ze de vijf treden naar de poort, tussen de enorme palen van de houten balustrade door waaraan de vliegers verankerd waren. Ik keek omhoog toen we het dorp binnenliepen. De vliegers hingen stil in de lucht, ze bespikelden de strakblauwe hemel als honderden rode, witte, blauwe en groene vlinders. Het was een rustige avond, de vliegeraars hadden weinig werk. Maar dat verklaarde niet waarom Ouwe Vlieger zo ver van zijn plaats was...

Maan liet me achter aan de rand van het plein, waar een stuk of tien kinderen lachend heen en weer renden. Vanuit mijn ooghoek zag ik Boom en Ouwe Vlieger in de herberg verdwijnen, en zo snel mogelijk liep ik achter ze aan. Voor de deur bleef ik staan. Ik telde tot tien voor ik naar binnen stapte – en recht tegen Ouwe Vlieger op botste.

Verrast keek hij op me neer. Mijn adem stakte toen zijn opvallend lichtgrijze ogen me onderzoekend aankeken.

‘Dit is geen plaats voor jou, jongen.’ Zijn diepe stem, die ik me alleen herinnerde van de wintervertellingen, klonk nu gespannen. ‘Dat weet je ook wel. Ga met de andere kinderen spelen. Je nieuwsgierigheid overleeft het wel zonder gevoed te worden.’

Iemand gaf me een duw en het volgende moment stond ik buiten. De deur van de herberg viel achter me dicht. Heel even bleef ik nog stilstaan, luisterend naar Booms diepe stem die onverstaaenbaar door de deur dreunde. Mijn gedachten schoten naar honderd din-

gen die hij nu misschien aan Ouwe Vlieger vertelde, honderd dingen die in het woud gebeurd konden zijn.

Mijn moeder en tante Meri zeiden altijd dat ik veel te veel fantasie had.

De lachende stemmen op het plein gingen ineens over in gejoel. Ik keek op en maakte me snel uit de voeten toen ik zag dat Nieuwe Vlieger recht op de herberg af beende. Leeuweriks schelle stem maakte snel een einde aan het jouwen van de kinderen, dat Nieuwe Vlieger niet eens leek op te merken. Pas voor de deur van de herberg wierp hij een woedende blik op mij en daarna op de andere kinderen. Toen verdween hij naar binnen en sloeg de deur achter zich dicht.

*

De stemmen in de herberg klonken nog de hele avond, maar pas de volgende ochtend wilde mijn moeder me eindelijk vertellen wat er aan de hand was.

‘Er is een ongeluk gebeurd, gisteren,’ zei ze. Haar stem klonk nog zachter dan anders. ‘Oude Merel was het woud in gegaan om de houthakkers op te zoeken. Ze zagen haar niet tot ze recht onder de boom stond.’

Haar stem stokte en ze keek dankbaar toen tante Meri het van haar overnam. ‘Toen ze de boom neerhaalden, raakte ze bedolven. Ze heeft het niet overleefd, Jani.’ Ze trok een gezicht. ‘Wat deed ze daar ook...’

Mijn moeder maande haar snel tot stilte, maar ik luisterde al niet echt meer. Dus dat was het? Dat was waar iedereen de hele avond over had gepraat, waarvoor de houthakker Ouwe Vlieger naar het woud had gehaald?

Ik dacht aan Merel, een vriendelijke maar een beetje verwarde

vrouw die al zolang ik me herinnerde stokoud was geweest. Verdwenen in de donkere schaduwen van het woud. Eigenlijk was ik het met tante Meri eens – waarom was ze daarheen gegaan? Zo verward was ze toch niet geweest? Iedereen wist dat je altijd in de buurt van het dorp moest blijven.

In het dorp heerste die ochtend een bedrukte stilte, maar na de begrafenis ging het werk door zoals altijd. Er was veel te veel werk te doen op de velden en in de boomgaarden.

Ik was blij toen Maan en ik weer samen tussen de lange rijen kersenbomen liepen om de kersen in grote manden te verzamelen. Natuurlijk vroeg ik haar of ze meer wist over wat er gebeurd was. Haar ouders waren de herbergiers, die wisten altijd alles als eersten.

‘Het was een vreselijk ongeluk,’ vertelde ze. ‘Ik hoorde ze praten, de hele avond lang. Mam dacht dat ik sliep, maar hun stemmen klonken zo hard dat ik ieder woord kon horen. Boom moest wel tien keer uitleggen hoe het was gebeurd.’

Ze leek verbaasd toen ik omkeek naar de rand van het woud en opgelucht diep ademhaalde. ‘Wat? Jani, wat dacht je dan dat er gebeurd was?’

‘Ik...’ Ik haalde verlegen mijn schouders op. Maan was mijn beste vriendin, maar toch vond ik het moeilijk aan haar toe te geven wat de hele nacht door mijn dromen had gespoekt. ‘Ik dacht... Toen ik Ouwe Vlieger daar gisteren zag, dacht ik... nou ja, dat ze iets hadden gezien of gehoord, iets in het woud. En toen ik hoorde dat Merel –’

Ik hield op slag mijn mond toen lachende stemmen achter ons klonken. Mijn hart zonk nog verder toen ik Mink en Eshi op ons af zag lopen.

Mijn laatste beetje hoop dat ze me niet hadden gehoord werd door Mink meteen de grond ingeboord. ‘Ga verder, Jani. Je was iets aan het vertellen over griezelige dingen in het woud?’ Ze grijnsde toen Eshi begon te lachen. ‘Over vreselijke monsters? O, je hebt ge-

lijk, iedereen weet dat die daar rondlopen. Ze wachten totdat jij langs komt lopen, en dan...'

Ze deed of ze boven op me wilde springen, waarna Eshi in luid gelach uitbarstte. Maan hield me tegen toen ik weg wilde lopen. 'Hou op, Mink,' zei ze. 'Het is niet grappig. Merel is dood.'

'Dat weet ik wel,' zei Mink een beetje verontwaardigd. 'Maar dat was een ongeluk. Het heeft niets te maken met monsters of zo.'

'Wat moest Ouwe Vlieger dan in het woud?' vroeg ik. 'Waarom haalde Boom hém op? Waarom niet Zwaluw of Leeuwerik?'

Mink trok een lelijk gezicht. 'Weet ik veel. Hoe moet ik begrijpen wat die vliegeraars de hele dag doen?' Ze snoof. 'Raar stel. Altijd maar opgesloten in die toren van ze. Ver bij iedereen vandaan, alsof ze niets met ons te maken willen hebben.'

Eshi viel haar meteen bij, maar Maan hield haar mond en keek naar de grond. Ik was diep geschokt dat iemand zo over de vliegeraars kon praten. 'Ze hebben al hun tijd nodig voor de vliegers,' zei ik. 'Heel de dag zijn ze bezig om ze allemaal in de lucht te houden, om ze te repareren en nieuwe te maken. Ze hebben geen tijd voor ons, met alle belangrijke dingen die ze te doen hebben.'

'Belangrijk?' zei Eshi ongelovig. 'Wat is er zo belangrijk aan vliegers? Wat doen ze, behalve een beetje nutteloos door de lucht zweven? Helpen ze bij het werk? Zorgen ze voor eten?'

'Ze houden...' begon ik kwaad, en ik hield mezelf meteen tegen. Maar het was al te laat.

'Ze houden de monsters weg,' grinnikte Mink. Eshi begon weer hard te lachen en stootte Maan aan, die gelukkig niet meedeed. 'O, Jani, hoe oud ben je? Vijf?' Ze probeerde nog een keer een valse grijns met Maan te delen, maar die bleef haar negeren. 'Durf je wel zo ver van huis te zijn? Moet je niet terug naar je moeder?'

Opnieuw liep ik weg en deze keer liet Maan me gaan. De la-

chende stemmen van Mink en Eshi achtervolgden ons toen Maan achter me aan rende. Ik keek om en zag dat ze gezichten naar me trokken, gierend van het lachen. Met een vuurrood hoofd liep ik verder tot we uit het zicht waren.

*

Die avond was de stemming in het dorp nog steeds somber, en in de herberg was het bijna even druk als de vorige avond. Op het plein waren Maan en Mink en een paar andere kinderen bezig met hun balspel, maar ik had het al snel opgegeven en zat toe te kijken op het hoge hek aan de rand van het plein. Maan wist me soms over te halen mee te doen met hun wilde spelletjes – kleine, vliegensvlugge Maan die lachend over het plein buitelde om de bal te bemachtigen. Maar in tegenstelling tot haar was ik belachelijk onhandig, en nadat ik een paar keer joelend was uitgelachen vond ik het genoeg.

De schaterende stemmen van de kinderen stegen luid op en overstemden de geluiden uit de herberg. Ik had weer geprobeerd er naar binnen te lopen, maar net als de vorige dag was ik zonder pardon weggestuurd. Ik was daar niet verbaasd over – kinderen werden in de zomer meestal uit de herberg geweerd, weg van de lange gesprekken die vaak doorgingen tot in de nacht – maar toch was ik teleurgesteld, en een beetje bang. Wat bespraken ze daar allemaal dat wij niet mochten weten?

In een poging mezelf van die akelige gedachten af te leiden keek ik omhoog naar de hemel. Ik pikte meteen mijn favoriete vlieger tussen de talloze andere uit – recht boven me, bijna precies in het midden. Een rode vlinder, scherp afgetekend tegen het helblauw van de hemel, de gouden ogen schitterend als vuur wanneer de zon erop viel. Het was lang niet de grootste vlieger; dat waren de sneeuwwitte diamantvormen die aan de hoeken van het dorp

waren gespannen. En misschien was het niet eens de mooiste – het was onmogelijk te zeggen welke mooier was dan alle anderen. Maar die gouden ogen hadden iets bijzonders, iets waardoor ik er bijna niet van kon wegstijgen. Iets wat mijn blik telkens weer naar de hemel trok.

Hoe schitterend de vliegers ook waren, vandaag konden ze mijn aandacht niet lang vasthouden. Voor de zoveelste keer dacht ik terug aan Boom en Ouwe Vlieger. En aan de verhalen die op donkere, koude winteravonden door Ouwe Vlieger – en heel af en toe door Nieuwe Vlieger – werden verteld. Verhalen over vroeger tijden en over de wijde wereld buiten het dorp; vreemde verhalen over plaatsen en wezens die niemand ooit had gezien.

Mijn gedachten voerden verder naar wat ik had gehoord over de laatste mensen die zich buiten het dorp hadden gewaagd en niet waren teruggekeerd – geen prachtige lange vertellingen zoals die van de vliegeraars, maar gefluisterde geruchten. Dat ze door dwaallichtjes waren meegevoerd en in een moeras waren verdronken. Dat ze door een basilisk waren versteend en nog steeds ergens stonden, eenzaam en verlaten, mijlenver voorbij het woud. Dat ze waren gegrepen door draken of weerwolven of door een van de talloze andere wezens die daarbuiten rondliepen, misschien zelfs in het woud...

Niemand wist wat er echt was gebeurd, en niemand zette een voet in de buitenwereld om het te ontdekken. Alleen Boom en zijn twee oudste zonen, de houthakkers, gingen het woud in. Maar zelfs zij kwamen niet verder dan de rand.

De vliegeraars wisten veel over die vreemde buitenwereld, dingen waar wij geen idee van hadden. En Boom had Ouwe Vlieger om hulp gevraagd, hij had de oude vliegeraar zover weten te krijgen dat hij het dorp verliet om naar het woud te gaan...

De lachende stemmen verstomden. Aan de overkant van het plein ging de deur van de herberg open. Boom stapte naar buiten,

op de voet gevolgd door Ouwe Vlieger. Ze liepen in diep stilzwijgen langs het plein naar de toren van de vliegeraars, vlak achter mij langs. De kinderen gingen snel verder met hun spel toen Boom hen een kwade blik toewierp, maar ik bleef de twee figuren nakijken tot ze in de steeg verdwenen.

Even bleef ik nog zitten, me afvragend of ik ze zou durven volgen. Na een tijdje klonk Booms stem op uit de steeg, duidelijk hoorbaar maar te zacht om hem te kunnen verstaan. Mijn hart bonkte in mijn keel toen ik uiteindelijk van het hek af sprong en voorzichtig naar de hoek van het plein liep waar hun stemmen vandaan kwamen.

Het duurde een moment voor ik de steeg in durfde te kijken, net op tijd om de deur van de toren achter Ouwe Vlieger te zien dichtvallen. Boom was al verdwenen, waarschijnlijk over de balustrade op weg naar huis.

Teleurgesteld liep ik door de steeg, langs de toren naar het hoge hekwerk dat het dorp omringde. Toen ik de balustrade beklom zag ik Boom inderdaad op de andere hoek tussen de huizen verdwijnen. Wat verloren dwaalde ik langs de dikke balken, de tientallen strak gespannen touwen die de vliegers in de lucht hielden, en luisterde naar de stemmen van Maan en Mink en alle anderen die vrolijk en onbezorgd door de straten joegen.

Mijn hart maakte een sprong toen ik zachte voetstappen achter me hoorde. Ik draaide me om en schrok nog heviger toen ik Ouwe Vlieger vlak voor me zag staan.

Deze keer herinnerde ik me mijn manieren. Snel boog ik mijn hoofd en deed een paar stappen achteruit om een gepaste afstand te bewaren. 'Al het goede met u, vliegeraar,' mompelde ik beleefd, en ik begon een beetje beverig weg te lopen.

'Jani?'

De diepe, warme stem van de vliegeraar hield me tegen. Een

beetje bang maar gehoorzaam draaide ik me weer naar hem om. Het kwam geen moment bij me op om het niet te doen. Je deed wat een vliegeraar je zei.

Zijn gezicht was zo gerimpeld dat hij bijna uitgedroogd leek, maar zijn lichte ogen keken me akelig doordringend aan. 'Je mag best tegen me praten als je me tegenkomt, weet je.' Hij glimlachte. 'Op een andere manier dan me op straat naroeppen, bedoel ik.'

Meteen werd mijn gezicht knalrood. 'Dat... dat heb ik nooit gedaan,' stamelde ik. 'Ik heb niet... Ik bedoel...'

Ouwe Vlieger sloeg zijn armen over elkaar en bleef me aankijken. Beschaamd voelde ik mijn wangen nog dieper rood worden en ik liet mijn blik naar de grond zakken. 'Misschien een paar keer,' fluisterde ik.

'Wel, wel.' Er lag geen spoor van kwaadheid in Ouwe Vliegers stem. 'Een eerlijke jongen. Dat is een onverwacht genoeg.'

Verrast keek ik weer op. Ouwe Vlieger had zich naar de balustrade gekeerd. Zijn handen gleden over de dikke balk ter hoogte van zijn armen waaraan alle vliegers verankerd waren, tot hij een van de vliegerkoorden vond.

'Wat doet u?' vroeg ik. En ik voegde er snel aan toe: 'Als ik dat mag vragen.'

'Dat mag,' antwoordde Ouwe Vlieger zonder van zijn handen op te kijken. 'Ik moet een van de vliegers naar beneden halen. Hij beweegt zich vreemd op de wind, we denken dat hij beschadigd is.'

Ik knikte en keek ademloos toe hoe zijn gerimpelde handen uiterst voorzichtig het touw binnenhaalden en om een houten spoel wikkelden. Hoog boven mijn hoofd dreef een van de blauw-gouden driehoeken van zijn plaats en kwam toen langzaam maar zeker dichterbij. Het bleef even stil terwijl ik moed verzamelde om de vraag te stellen die door mijn hoofd bleef spoken.

Uiteindelijk waagde ik het erop: 'Ouwe Vlieger, toen u en Boom

gisteren...’ Ik haperde toen hij me over zijn schouder plotseling scherp aankeek. ‘Ik bedoel, waarom...’

‘Waarom vroeg hij mij om in het woud te komen kijken?’ Hij knikte begrijpend. ‘Hij vroeg zich af waarom Merel naar het woud was gegaan. Of ze iets had gezien of gehoord, misschien, en of ik iets kon ontdekken...’ Hij glimlachte geruststellend toen hij mijn ogen groter zag worden. ‘Maar er was niets. Gewoon een afschuwelijk toeval, meer niet.’

‘O.’ Maar hoe zeker hij ook klonk, mijn angst weigerde me volledig te verlaten. Al mijn nachtmerries over afschuwelijke wezens die in de schaduwen van het woud ronddwaalden...

Ik keek weer op naar de prachtige vlieger, die nu dichterbij was dan ik ooit had gezien. ‘Is het waar dat de vliegers de monsters weghouden?’

Ouwe Vlieger keek me van opzij aan en lachte zachtjes. ‘Natuurlijk, jongen. Ze houden al het kwade op afstand. Ook de monsters.’

Het was de geduldige toon van iemand die tegen een klein kind praat, al was ik al twaalf. Toch voelde ik me niet beledigd. Ouwe Vlieger praatte tegen me, en voor het eerst in twee dagen leken al mijn zorgen belachelijk. De vliegers zouden over ons waken, wat er ook gebeurde.

‘Waar is Nieuwe Vlieger?’ vroeg ik, mijn ontzag een beetje vergeten. Ik zag de twee vliegeraars eigenlijk altijd samen.

Ouwe Vlieger lachte opnieuw. ‘Noemen jullie hem nog steeds zo? Het is al heel wat jaren geleden dat hij de nieuwe vliegeraar was. Hij vliegt al veel langer dan jij hebt geleefd...’

Hij viel stil, al zijn aandacht was gericht op de vlieger die nu heel dichtbij was. Het ding was veel groter dan ik had gedacht – hoger dan ik lang was en bijna twee keer zo breed. Hoog in de lucht had hij nooit zo groot geleken, maar van dichtbij was de vlieger het

meest ontzagwekkende dat ik ooit had gezien. De gouden ogen waren enorm en keken kwaadaardig op me neer terwijl ze heen en weer sprongen op de wind.

Ik begreep ineens waarom kwade dingen bang waren voor de vliegers.

‘Vind je ze mooi, Jani?’ Ouwe Vlieger keek me heel even aan voor hij zijn aandacht weer op de hemel richtte. ‘De vliegers. Ik zie je zo vaak omhoogkijken. Vind je ze mooi?’

Ik knikte heftig. ‘Ik vind ze prachtig. Ze zijn zo...’ Ik kon geen woorden vinden.

‘Magisch?’

Het was een woord dat ik alleen kende uit zijn verhalen, maar het omschreef wat ik voelde – waarom ze mijn blik steeds weer naar de hemel trokken. ‘Magisch,’ herhaalde ik zacht.

Ouwe Vlieger knikte. ‘Er zijn niet veel mensen die het begrijpen, weet je. Iedereen weet hoe belangrijk de vliegers zijn, maar er zijn er maar heel weinig die werkelijk voelen wat ze betekenen.’ Hij schonk me een korte, vriendschappelijke glimlach. ‘En al helemaal niet op jouw leeftijd. Volgens mij ben je een zeldzaam jong persoon, Jani.’

Mijn gezicht werd opnieuw vuurrood en op slag voelde ik me weer verschrikkelijk verlegen. Zelfs mijn moeder, die genoeg van me hield om me het verlies van mijn vader te doen vergeten, zei altijd dat ik beter was in dromen dan in werken. En in de ogen van de andere kinderen was ik al helemaal nergens goed voor.

De stilte duurde voort tot Ouwe Vlieger plotseling vroeg: ‘Wil je proberen de vlieger te besturen?’

Geschrokken staaarde ik hem aan. ‘Mag dat?’ fluisterde ik.

‘Als je heel goed oplet en doet wat ik zeg. En alleen deze keer, omdat ik erbij ben, duidelijk?’ Hij knikte me bemoedigend toe. ‘Kom maar hier, dan laat ik je zien hoe het moet.’

Mijn voeten schuifelden over de grond toen ik dichterbij kwam,

opgetogen en doodsbang tegelijk. Ouwe Vlieger liet één hand los van de dikke spoel en liet me zien hoe ik hem moest vasthouden. ‘Kijk heel goed uit. En niet loslaten, wat er ook gebeurt. Zet je schrap en houd de handvatten heel stevig beet, de vlieger trekt met veel meer kracht dan je denkt...’

Het was goed dat hij me had gewaarschuwd, want toen ik het touw in beide handen hield werd ik meteen met een klap naar voren getrokken. Ouwe Vlieger greep mijn bovenarmen en trok me rustig weer achteruit. ‘Houd hem stil. Precies, zo... Probeer hem nu een stukje binnen te halen. Langzaamaan, niet te snel...’

Mijn hart maakte zulke hoge sprongen dat ik dacht dat mijn borstkas zou openspringen. Een overweldigend gevoel van vreugde spoelde over me heen. Een vlieger, een echte vlieger, in mijn handen...

Vreemde handen grepen de mijne, zo hard dat ik gilde en de spoel bijna liet gaan. Een harde stem klonk vlak bij mijn oor. ‘Dan, ben je verdomme helemaal gek? Waar ben je in naam van alle goede geesten mee bezig?’

Ik deinsde achteruit toen Nieuwe Vlieger de spoel met een ruk uit mijn handen trok, niet in staat iets terug te zeggen. Hij wierp me over zijn schouder een venijnige blik toe en negeerde me vervolgens om zich op de vlieger te richten. ‘Dan, kun je de diamant opzij draaien? De touwen staan te dicht bij elkaar.’

Ik trilde nog steeds toen Ouwe Vlieger mijn armen losliet. Zo snel mogelijk stapte ik nog verder achteruit, bij Nieuwe Vlieger vandaan. Terwijl Ouwe Vlieger langs me heen liep glimlachte hij verontschuldigd. ‘Maak je geen zorgen, Jani,’ zei hij zacht. ‘Je deed niets verkeerd. Wes is ontzettend voorzichtig, dat is alles. Het is moeilijk werk om een vlieger neer te halen. Er staan er zoveel aan de hemel, er hangen zoveel touwen die bijna onzichtbaar zijn. Je moet vrese-lijk oppassen, anders raken ze in elkaar verstrikt. Het kan gemakkelijk verkeerd gaan.’

Ik wist niet waarover ik meer geschokt was: over Nieuwe Vliegers reactie of over het feit dat de vliegeraars namen hadden, net als gewone mensen. Maar ik kreeg de kans niet om erover na te denken.

Van ver weg, voorbij de velden en de donkere schaduwen van het woud, klonk een hoge, langgerekte, dierlijke schreeuw.

‘Wat was dat?’

In de oorverdovende stilte die volgde op de schreeuw leek mijn fluistering ineens heel luid. Ouwe Vlieger keek me niet aan, zijn aandacht was gericht op de rode diamant die hij met een paar snelle bewegingen opzij stuurde. ‘Het is niets, Jani. Maak je geen zorgen.’

‘Maar –’

Nieuwe Vlieger onderbrak me, zijn toon zo koud als ijs. ‘Luister naar wat hij zegt, jongen. Of heb je helemaal geen respect? Het is niets.’

Om ons heen begon de stilte te vervliegen. Stemmen en voetstappen klonken op, eerst zacht en aarzelend maar al snel luider en gejaagder. Een gil snerpte tussen de huizen door, akelig hoog en afschuwelijk eenzaam. Zo snel mogelijk maakte Ouwe Vlieger zijn werk af. Hij wisselde een blik met Nieuwe Vlieger, die zwijgend knikte. Daarna gebaarde Ouwe Vlieger me mee te lopen. ‘Kom, Jani.’

Op het plein had het hele dorp zich verzameld – bijna honderd mannen, vrouwen en kinderen. Ze starden allemaal naar Ouwe Vlieger toen we over het hek klommen en het plein op liepen. Gekke ouwe Gerda, die nog meer pesterijen te verduren kreeg dan de vliegeraars, stond eenzaam op een hoek en jammerde voor zich uit. Ze zag er verwarder uit dan ooit, verloren als een klein kind dat haar moeder was kwijtgeraakt.

Ik keek snel van haar weg. Bij de herberg zag ik mijn moeder en tante Meri staan, samen met Dern en Zwaluw, de herbergiers. Naast hen stonden Maan en haar broertje Lon. Toen Maan mij zag vloog

ze meteen dwars over het plein op me af. ‘Jani! Hoorde je dat? Wat denk je...’ Ze keek naar Ouwe Vlieger en bleef met een schok staan. ‘Ik bedoel... Het goede met u,’ zei ze hikkend. Toen lichtte haar gezicht weer op. ‘Ouwe Vlieger? Weet u...’

Ouwe Vlieger glimlachte, maar liep zonder antwoord te geven door naar de herberg. Maan was niet vaak tot zwijgen te brengen, maar nu hield ze haar mond en liep achter Ouwe Vlieger aan, terug naar haar ouders. Er werd geen woord gesproken terwijl iedereen ons de herberg in volgde. Zelfs het gegil van gekke ouwe Gerda verdween na een tijdje en liet een diepe stilte achter.

Toen iedereen zat verhief Dern zijn stem. ‘Kunt u ons vertellen wat dat was, vliegeraar?’

Alle ogen waren gericht op Ouwe Vlieger. Hij zat in de hoge stoel naast de haard, de stoel waarin hij de kou en het donker van de winter verdreef met zijn lange verhalen. Nu luisterde iedereen net zo ademloos naar wat hij te zeggen had.

‘De wereld om ons heen is een heel stuk groter dan ieder van ons zich ook maar kan voorstellen,’ begon Ouwe Vlieger. ‘We moeten dus niet verbaasd zijn dat er wezens in rondlopen die niemand van ons ooit gezien of gehoord heeft. Dat is geen reden voor angst. En dit wezen al helemaal niet.’ Hij toonde een korte glimlach. ‘Wat we hoorden is de roep van een feniks.’

Nu rolde er een ongelovig gemompel door de herberg. ‘Een feniks?’ zei Maan hardop, ondanks de geërgerde gebaren van haar moeder. ‘Een vuurvogel? Bestaan die? Echt?’

Lon begon te grinniken, maar stopte daar snel mee toen zijn vader hem een tik gaf. Ouwe Vlieger knikte alleen maar. ‘Natuurlijk, Maan. Zoals ik al zei: de wereld is een grote plaats. Dat jij ze nog nooit gezien hebt, betekent niet dat ze niet bestaan.’ Hij glimlachte toegeeflijk. ‘Alles waarover we jullie ooit verteld hebben is waar. Misschien dat jullie dat nu eindelijk geloven.’

De hele kamer viel op slag weer stil. Dern schraapte ongemakkelijk zijn keel. ‘Weet u zeker dat dat het was, vliegeraar?’

‘Absoluut zeker,’ zei Ouwe Vlieger zonder aarzeling. ‘De akelige kreet van een eenzame feniks, roepend naar zijn soortgenoten die hij niet kan vinden. Het moet toeval zijn geweest dat hem hierheen heeft gebracht. De rest van zijn soort is ver weg. We kunnen de geesten alleen maar vragen hem zijn weg terug te laten vinden. Maar hij zal hier niet in de buurt komen.’

Iedereen knikte instemmend. Natuurlijk zou geen wezen het dorp bereiken – daar zorgden de vliegers immers voor. Dernas strenge gezicht vertoonde een zeldzame glimlach. ‘We vertrouwen op uw werk, vliegeraar.’

‘En wij danken jullie voor je vertrouwen.’ Ouwe Vlieger stond weer op en nam de eerbiedige buigingen van zijn toehoorders in ontvangst. Daarna schreed hij met statige passen tussen de tafeltjes door naar buiten. In het voorbijgaan knikte hij naar mij, waarna Maan me met grote ogen aanstaarde. Pas toen hij weg was begon iedereen tegelijk te praten.

‘... zo dichtbij! Als hij echt maar niet hier...’

‘... of anderen hierheen roept...’

‘... zolang de vliegers hoog hangen, zijn we...’

Maan trok aan mijn mouw en een moment later stonden we buiten. De stemmen uit de herberg rolden over het plein, waar Nieuwe Vlieger de oudere vliegeraar met grote stappen tegemoetkwam. Gezamenlijk vertrokken ze naar hun toren, op de noordelijke hoek van het dorp.

‘Een feniks,’ fluisterde Maan. Haar stem buitelde door de lege straten toen ze ineens uitgelaten begon te lachen. ‘Stel je voor, Jani! Een feniks!’

Ik stelde het me voor. De ijzingwekkende, naargeestige klank van de schreeuw spookte nog steeds door mijn hoofd – heel anders

dan de prachtige zang die Ouwe Vlieger in zijn verhalen had beschreven. ‘Hij klonk alsof hij pijn had. Of heel veel verdriet.’

Maan hield op met lachen. Ze keek me met een diepe frons aan, alsof ze iets heel moeilijks probeerde te begrijpen. ‘Ik geloof het ook,’ zei ze uiteindelijk. Toen greep ze mijn hand weer vast. ‘Was je bij Ouwe Vlieger? Toen die schreeuw kwam?’

Ik knikte en voelde dat mijn gezicht begon te stralen. ‘Hij liet me de vlieger vasthouden! Het was...’ Ik zocht naar woorden, maar viel stil toen ik zag dat Maan me aanstaarde. ‘Wat is er?’

‘Jij mocht...?’ Haar ogen waren groot geworden. ‘Je houdt me voor de gek.’

‘Wat?’ Ik kon niet geloven dat ze dat van me dacht. ‘Waarom zou ik je voor de gek houden?’

‘Hij liet jou de vlieger besturen? Lieve goede geesten, Jani...’ Ze schudde ongelovig haar hoofd.

‘Ja,’ zei ik, maar verder kwam ik niet. Ik begreep niet waarom ze ineens zo geschrokken keek. Ik was van plan geweest haar te vertellen hoe het voelde – dat ene moment waarop ik zoiets machtigs en ontzagwekkends in mijn handen hield. Maar nu besloot ik het maar voor me te houden.

‘Jij,’ zei ze weer. ‘Er zijn al heel lang geen nieuwe vliegeraars meer gekomen. En Ouwe Vlieger... die wordt al heel oud.’

Ineens begreep ik waar ze heen wilde. Even leek mijn hart stil te staan.

Ik had er nog nooit over nagedacht... Kon dat?

‘Zou je dat doen?’ Maans stem was nu heel zacht. ‘Zou je een vliegeraar willen worden?’

Wilde ik dat? Het leven van de meest geëerde, meest gerespecteerde en gevreesde mensen in het dorp – helemaal alleen, het gewone leven opgegeven om voor de vliegers te zorgen, de hele dag lang. Voor de rest van mijn leven.

Buitengesloten, eeuwig geplaagd en nageroepen door de kinderen uit het dorp...

Toen ik Maan weer aankeek zag ik dat ze nu echt diep geschokt was. Ik realiseerde me – te laat – dat ze had gedacht dat ik meteen nee zou zeggen. Dat ze nooit had verwacht dat ik het een moment echt zou overwegen.

Ik aarzelde even. ‘Ik weet het niet,’ zei ik toen.

Achter ons ging de deur van de herberg weer open en de eerste mensen druppelden langs ons heen het plein op. Toen tante Meri ons zag staan fronste ze. ‘Zijn jullie hier nog? Jani, het is de hoogste tijd dat je naar bed gaat. En Maan, voor jou geldt hetzelfde.’

Zonder me zelfs nog aan te kijken draaide Maan zich om. Langzaam liep ze terug naar de deur en verdween.

*

Pas de volgende avond zag ik Maan weer. Normaal gesproken was ik graag alleen, maar al voor de ochtend voorbij was begon ik haar eeuwige vrolijkheid te missen. De dag ging akelig langzaam voorbij terwijl ik me afvroeg waar ze was. Misschien moest ze in de herberg blijven om haar ouders te helpen; misschien had het niets met mij te maken...

Toen ik aan het eind van de dag op weg was naar huis, hoorde ik twee giechelende stemmen achter me. Ik ging wat sneller lopen toen ik ze herkende, maar Mink en Eshi haalden me al gauw in. ‘Jani!’ riep Eshi vrolijk, en ze kwam naast me lopen. ‘We zagen je gisteren bij Ouwe Vlieger. Wat heeft-ie allemaal tegen je gezegd?’

‘Hij zei...’ Ik haalde ongemakkelijk mijn schouders op terwijl ik zo snel mogelijk verder liep. ‘Niet veel bijzonders. Er was een vlieger beschadigd.’

‘O, er was een vlieger beschadigd,’ zei Mink, en ze sloeg zoge-

naamd geschokt een hand voor haar mond. ‘Wat vreselijk! Het komt toch wel weer goed?’

Ze lachten allebei toen ik haar kwaad aankeek. ‘O, Jani. Niet zo boos doen. Wat maakt het jou uit?’ Mink stootte me plagerig aan. ‘Ze zijn toch raar, vind je niet? Pas maar op, straks verander je zelf nog in zo’n rare vogel.’ Ze grinnikte opnieuw. ‘Net als je vader...’

Het kostte me al mijn zelfbeheersing om niet te schreeuwen. Met grote, nijldige stappen beende ik verder, tot ik bijna tegen iemand op botste die tussen de bomen door op me af sprong. ‘Jani!’

Het was Maan. Ze keek heen en weer van mij naar haar twee vriendinnen en zei toen snel: ‘Je moeder zegt dat we moeten komen. Nu meteen.’

Het was een regelrechte leugen, maar tot mijn verbazing lieten Mink en Eshi ons met rust toen ik snel achter Maan aan rende. ‘Dank je,’ zei ik toen ik haar had ingehaald. Het was niet de eerste keer dat ze me op deze manier redde, maar ik was er zelden dankbaarder voor geweest dan nu.

Ze knikte afwezig maar gaf geen antwoord. Na nog tien passen bleef ik staan. ‘Maan...’

‘Ze hebben gelijk, weet je,’ zei ze zacht. ‘Het zijn rare lui. De vliegeraars. Altijd alleen, ze bemoeien zich niet met de rest van het dorp, praten bijna nooit... Waarom wil je worden zoals zij?’

Haar laatste woorden klonken smekend en gaven me het pijnlijke gevoel dat ik me moest schamen. Ik haalde mijn schouders op. ‘Ik heb helemaal niet gezegd dat ik dat wil.’

Ze bleef me aankijken en nu pas zag ik dat haar ogen rood waren. Ze had gehuild. ‘Maan, waarom...’

‘Ik had het erover met mijn moeder, vanochtend,’ zei ze. ‘Ze was kwaad op me.’

‘Echt? Waarom?’ Ik kon me bijna niet voorstellen dat Zwaluw kwaad kon worden. ‘Wat zei ze?’

Maan haalde diep adem en keek van me weg, omhoog naar de vliegers die in de verte aan de hemel stonden. ‘Ze zei dat vliegeraars worden geboren, niet gemaakt. Dat niemand ze kan tegenhouden om te worden wie ze moeten zijn.’

Ik knikte begrijpend. ‘Ze heeft gezegd dat je me niet mag lastigvallen.’

‘Ja.’ Ze keek me van opzij aan. ‘Maar ik snap niet... Waarom zou je willen worden als die twee? Ik bedoel, ik weet hoe belangrijk de vliegers zijn, en ik ben heel dankbaar dat er mensen zijn die ze dag en nacht in de lucht houden. Ik snap alleen niet... ik snap niet waarom jij het wilt.’

‘Ouwe Vlieger zei dat niet veel mensen het kunnen begrijpen,’ zei ik. ‘Niet echt. Dat de meeste mensen de kracht van de vliegers niet kunnen voelen.’

Maan was stil, en ze keek me aan met een uitdrukking van schrik en verwondering. Ik geloof dat ze voor het eerst beseftte dat ik echt iets zag, iets wat zij niet kon zien. Het was voor mij net zo vreemd om te bedenken dat zij het níét zag. Dat iemand naar de vliegers kon kijken zonder stil te worden van ontzag. Dat iemand zo over ze kon praten als Mink deed.

‘O, Jani,’ zei ze, heel zacht. ‘Je wilt het echt doen, of niet?’

Ik ontweek haar blik en begon weer te lopen. ‘Ik weet het niet, Maan. Misschien... Ik weet niet, ik heb nog nooit echt nagedacht over wat ik later wil gaan doen. Ik heb geen vader om op te volgen. En dit is...’ Ik haalde mijn schouders op.

Ze keek me lang aan, bijna smekend. ‘Zou je gelukkig zijn met... dat leven?’

Daarover had ik weinig twijfel. ‘Ik denk het wel.’

Een moment was ze nog stil, toen lachte ze en gaf me een duwtje. ‘Ik geloof dat Mink gelijk had. Je bent al een beetje een rare vogel.’

Toen ik protesteerde lachte ze nog harder, en op slag was alle